

Motion till riksdagen 2021/22:3843

av **Maria Malmer Stenergard m.fl. (M)**

Uppvärdera medborgarskapet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på kunskaper i det svenska språket och om det svenska samhället för medborgarskap och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av ett krav på försörjning för beviljande av medborgarskap i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hemvistkravet för medborgarskap i Sverige som huvudregel ska förlängas med tre år och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på ett skötsamt liv för alla över 15 års ålder som söker medborgarskap och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systemet för medborgarskapsceremonier i Sverige ska uppvärderas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att befrielse från barns medborgarskap alltid ska prövas av domstol och om utökade möjligheter att avslå en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap i syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medborgarskap i Sverige ska kunna återkallas vid oriktiga uppgifter och mutor och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medborgarskap i Sverige ska kunna återkallas vid frivilligt deltagande i utländsk militär styrka och vid brott som är till allvarlig skada för svenska statens vitala intressen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av bestämmelsen om en svensk medborgares förlust av sitt svenska medborgarskap vid 22 års ålder och dess tillämpning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Medborgarskapet förenar människor och rymmer stora möjligheter att bidra till sammanhållningen i vårt samhälle. Medborgarskapet, liksom det svenska språket, förenar människor i Sverige oavsett bakgrund. Dess betydelse kommer till uttryck i medborgarskapslagens portalparagraf:

Det svenska medborgarskapet är ett rättsligt förhållande mellan medborgaren och staten som medför rättigheter och skyldigheter för båda parter. Medborgarskapet förenar alla medborgare och står för samhörighet med Sverige. Medborgarskapet representerar det formella medlemskapet i det svenska samhället och är en grund för folkstyret.

Vi moderater menar att det svenska medborgarskapet bör uppvärderas utifrån följande principiella utgångspunkter: Medborgarskapet bör tillmätas stor betydelse, såväl rättsligt som symboliskt. Dess värde måste respekteras och värnas i högre grad än i dag. Reglerna om medborgarskap bör, i den mån det är lämpligt, utformas så att medborgarskapet fungerar som incitament att främja integrationen. Reglerna bör i högre grad harmoniseras med reglerna i andra jämförbara länder, inte minst Tyskland, Norge, Danmark och Finland.

Krav på kunskaper i svenska språket

Det finns en naturlig koppling mellan medborgarskapet och språket, vilken bör förstärkas. Grundläggande kunskaper i svenska har stor betydelse för integrationen och leder till samhörighet med Sverige. Det är också nödvändigt med vissa kunskaper i svenska för att effektivt kunna utöva de demokratiska rättigheter som följer av medborgarskapet, såsom rösträtten i riksdagsval. Vi föreslår mot den bakgrunden att det införs ett krav på grundläggande kunskaper i svenska språket för medborgarskap. Ett sådant krav saknas helt i Sverige i dag, vilket skiljer oss från de flesta jämförbara länder i och utanför Europa. Ett krav på grundläggande språkkunskaper är även ägnat att höja medborgarskapets status.

Kunskapsresultat bör kunna visas genom både godkända språkkunskapsprov och godkända studieresultat. Möjlighet till dispens från språkravet bör finnas exempelvis på grund av ålder, hälsa eller olika funktionsnedsättningar. Detsamma gäller för den som har varit svensk medborgare tidigare.

Mot denna bakgrund välkomnas flera av förslagen i betänkandet *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap*, SOU 2021:21.

Krav på kunskaper om det svenska samhället

Det finns i Sverige i dag inte heller något krav på kunskaper om samhället för medborgarskap. Det skiljer Sverige från bland annat Tyskland, Norge och Danmark.

Kunskap om landets samhällsförhållanden har stor betydelse för integrationen. Det är också en rimlig förväntan att en ny medborgare har förvärvat grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Vi vill därför att ett krav på grundläggande kunskaper om det svenska samhället införs för medborgarskap. Sådana kunskaper ska kunna styrkas genom ett godkänt kunskapsprov. Möjlighet till dispens bör finnas på motsvarande sätt som för språkrav.

Mot denna bakgrund välkomnas flera av förslagen i betänkandet *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap*, SOU 2021:21.

Krav på egen försörjning

Egen försörjning har stor betydelse för integrationen. Det är också en rimlig förväntan på en ny medborgare att man huvudsakligen ska kunna försörja sig utan försörjningsstöd. Krav på självförsörjning för medborgarskap finns med olika utformning i Danmark, Finland och Tyskland. Vi vill utreda ett försörjningskrav för medborgarskap även i Sverige. Den närmare utformningen av försörjningskravet får utredas, men inriktningen bör vara att det ska vara fråga om egen försörjning från arbete eller näringsverksamhet och att det som huvudregel inte ska vara möjligt att uppfylla kravet om den egna försörjningen huvudsakligen utgörs av exempelvis försörjningsstöd.

Undantag ska gälla om man är under 18 år eller om man är statslös.

Förlängt hemvistkrav

I dag krävs som huvudregel fem års hemvist i Sverige för medborgarskap. För statslösa och flyktingar gäller fyra år och för nordiska medborgare två år. Hemvisttiden räknas från tidpunkten för ansökan om uppehållstillstånd, om ansökan därefter bifölles. Syftet med hemvistkravet är att en person för att kunna bli medborgare ska känna till svenska förhållanden och vara en del av det svenska samhället. Henvistkravet har även betydelse för möjligheten att bedöma om en sökande haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt, vilket är ett krav för medborgarskap.

Som huvudregel beviljas enligt utlänningslagen tillfälliga uppehållstillstånd. Det innebär att tidpunkterna för förvärv av permanent uppehållstillstånd respektive svenskt medborgarskap i många fall kan komma att ligga mycket nära varandra om dagens hemvistkrav bibehålls. Men det permanenta uppehållstillståndet bör vara ett steg på vägen till ett medborgarskap. Som en följd av ändrade regler rörande uppehållstillstånd bör därför hemvistkravet för medborgarskap förlängas.

En sådan förändring skulle också medföra att våra regler bättre harmonierar med motsvarande regler i andra jämförbara länder som huvudsakligen använder tillfälliga uppehållstillstånd. I Tyskland är hemvistkravet för medborgarskap åtta år som huvudregel. I Danmark är kravet nio år.

Den nya huvudregeln i Sverige för den som ansöker om medborgarskap bör vara ett hemvistkrav på åtta år i stället för fem år. Henvistkravet bör för statslösa och flyktingar förlängas från fyra år till sju år. Möjlighet till förkortat hemvistkrav i dessa fall bör finnas för den som har varit svensk medborgare tidigare och söker om ett nytt medborgarskap samt för den som är gift eller sambo med en svensk medborgare. Dagens hemvistkrav på två år för nordiska medborgare bör bibehållas.

Krav på skötsamt liv för alla över 15 års ålder som söker medborgarskap

En utländsk medborgare som i dag vill bli svensk medborgare måste bland annat kunna visa att denne har ett skötsamt liv i Sverige. Migrationsverket gör en bedömning av hur den utländska medborgaren har skött sig och kan komma att sköta sig i framtiden.

Uppgifterna hämtas in från Kronofogden, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. En ung vuxen mellan 18 och 21 år som har bott i Sverige sedan 13 års ålder eller, för den som är statslös, 15 års ålder får svenskt medborgarskap genom ett förenklat anmälningsförfarande. Även minderåriga under 18 års ålder kan få medborgarskap genom ett förenklat anmälningsförfarande. Det ställs då inget krav på ett skötsamt liv. Moderaterna anser att det bör införas ett krav på skötsamt liv för alla personer över 15 års ålder som söker medborgarskap. Det förtydligar vikten av ett hederligt levnadssätt samt uppvärderar det svenska medborgarskapet. Mot denna bakgrund välkomnas att det i betänkandet *Ändrade regler i medborgarskapslagen*, SOU 2021:54, finns förslag med kompletterande krav som kan diskvalificera en person från att förvärva medborgarskap för att hindra t.ex. den som begått allvarliga brott från att förvärva medborgarskap. Samtidigt är det viktigt att gränsen för vilken brottslighet som ska krävas för diskvalificering inte sätts för högt.

Medborgarskapsceremonier

Medborgarskapsceremonier bidrar till att markera medborgarskapets vikt och betydelse. Vid ceremonierna välkomnas nya medborgare och medborgarskapsförvärvet högtidhålls. Vi vill uppvärdera medborgarskapsceremonierna. En översyn bör ske i detta syfte.

Utökade möjligheter att avslå en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap i syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck

I dag lever många vuxna och barn i Sverige under hedersrelaterat våld och förtryck. Återkommande rapporteras om personer som förs ut ur landet mot sin vilja för att exempelvis giftas bort. I betänkandet *Ändrade regler i medborgarskapslagen* redogörs för statistik från Brå och 2018 och 2019 anmäldes exempelvis 131 respektive 110 fall av äktenskapstvång och vilseledande till äktenskapsresa. Enligt betänkandet *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet*, SOU 2018:69, har det förekommit exempel där vårdnadshavaren har ansökt om att ett barn ska befrias från sitt svenska medborgarskap i samband med att barnet förts utomlands för att till exempel giftas bort eller könsstympas.

Om barnet redan har ett utländskt medborgarskap och saknar hemvist i Sverige befrias han eller hon från sitt svenska medborgarskap. Om barnet fortfarande anses ha sin hemvist i Sverige krävs det särskilda skäl för befrielse från medborgarskapet. Det är således möjligt för vårdnadshavare som vill gifta bort eller låta könsstympa sitt barn att befria sitt barn från det svenska medborgarskapet och därmed försvåra myndigheternas arbete med att skydda barnet.

Mot denna bakgrund driver Moderaterna sedan tidigare att befrielse av medborgarskap för ett barn alltid bör prövas av en domstol. Under alla omständigheter bör dagens regelverk ge Migrationsverket ökade möjligheter att avslå en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap för att bl.a. motverka hedersrelaterat våld eller tvång. För att regelverket ska bli effektivt bör det även under vissa förutsättningar finnas möjligheter till återkallelse av beslut om befrielse om det framkommer att det vid tidpunkten för beslutet förelåg hinder mot bifall exempelvis genom att personen mot sin vilja tvingades skriva under ansökan. Det är därför välkommet att det finns konkreta förslag i betänkandet *Ändrade regler i medborgarskapslagen*.

Återkallelse av medborgarskap

Det finns i dag i Sverige ingen möjlighet att återkalla ett medborgarskap då en person har fått medborgarskapet genom oriktiga uppgifter eller mutor. Detta skiljer oss från exempelvis Tyskland, Danmark, Norge, Finland, Nederländerna, Storbritannien och Kanada.

Vi vill att en sådan möjlighet, som kräver grundlagsändring, införs. Det måste gå att ingripa mot den som på ett illojalt eller bedrägligt sätt har beviljats medborgarskap. Att återkalla medborgarskapet på denna grund skulle sannolikt kunna komma i fråga enbart i ett fåtal fall, men redan att möjligheten att ingripa finns skulle bidra till att stärka legitimiteten av ett medborgarskapsbeslut och värna medborgarskapets status.

En återkallelse av medborgarskap på grund av oriktiga uppgifter eller mutor får enligt folkrätten ske även om det leder till statslöshet och så fungerar det i länder som Danmark och Norge. Att personen som berörs skulle bli statslös ska därför inte hindra återkallelse men ska särskilt beaktas inom ramen för en proportionalitetsbedömning, där en avvägning ska göras mellan å ena sidan hur klandervärt beteendet är och å andra sidan hur ingripande ett återkallelsebeslut blir för den enskilde.

I dag finns inte heller möjlighet att återkalla medborgarskap till följd av frivillig tjänstgöring i utländsk militär styrka eller till följd av gärningar som är till allvarlig skada för svenska statens vitala intressen. Detta skiljer oss från länder som Tyskland, Danmark och Finland.

Vi vill att en möjlighet till återkallelse av medborgarskap införs i Sverige. Även här krävs grundlagsändring. Med gärning som är till allvarlig skada för statens vitala intressen kan till exempel avses ett terroristbrott. Däremot avses inte allvarliga brott i allmänhet – att även inkludera sådana brott skulle strida mot folkrätten.

En möjlighet till återkallelse i dessa situationer bör införas för att värna Sveriges säkerhetsintressen och respekten för det svenska medborgarskapet. Även i dessa fall är det enbart vid ett fåtal tillfällen som återkallelse kan antas komma att aktualiseras.

Återkallelse i dessa fall får – till skillnad från återkallelse vid oriktiga uppgifter eller mutor – enligt folkrätten inte leda till statslöshet och får heller inte tillämpas på den berördes barn.

Enligt 1997 års Europarådskonvention om nationalitet har Sverige åtagit sig att sträva efter att inte göra någon skillnad mellan infödda och naturaliserade medborgare. Denna skrivning har medfört att Danmark och Norge inte gör skillnad beroende på hur medborgarskapet har uppkommit vid tillämpning av de regler som de har respektive håller på att införa om återkallelse vid medborgarskap. Sverige bör agera på motsvarande sätt.

Svensk medborgares förlust av svenskt medborgarskap vid 22 års ålder

Om en ansökan inte görs innan en svensk medborgare fyller tjugotvå år förlorar denne sitt svenska medborgarskap vid tjugotvå års ålder, om han eller hon är född utomlands, aldrig haft hemvist i Sverige och inte heller varit här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet. Regeln får många gånger långtgående konsekvenser för personer som missat att ansöka i tid. Moderaterna anser därför att det finns anledning att se över bestämmelsen och dess tillämpning samt myndigheternas informationsinsatser.

Denna regel medför problem för de personer som identifierar sig som svenskar boende i ett annat land och som inte är medvetna om att de aktivt måste ansöka om att behålla medborgarskapet innan de fyller 22 år. Att ansöka om medborgarskap efter 22 års ålder är en lång och komplicerad process och kräver bland annat stadigvarande bosättning i Sverige i fem år, något som kan vara svårt att uppfylla för en ung person som under hela sitt liv har bott utomlands.

Maria Malmer Stenergard (M)

Mattias Karlsson i Luleå (M)

Arin Karapet (M)

Katarina Brännström (M)

Ann-Sofie Alm (M)